

Một dự án có thể vĩnh viễn thay đổi Đông Nam Á đang bắt đầu vào hoạt động

Tại một thung lũng bên bờ sông Lào, một dự án không tiền giáp biên, một dự án có thể vĩnh viễn thay đổi Đông Nam Á đang bắt đầu vào hoạt động.

Bắt đầu những phần đầu tiên các nhà đầu tư và các nhà báo của các nhà đầu tư, một công ty xây dựng đang bắt đầu xây dựng con đường đầu tiên chẹn ngang nhánh sông của một trong những con sông lớn nhất thế giới.

Vị mặt chính thức, chính phủ Lào cho biết họ chưa quyết định liệu có xây đập trên sông Mekong ở Xayaburi hay không - nhưng mọi bên đang chờ đợi cho thấy mặt đối đầu hoàn toàn khác.

Hai tháng trước, mặt họ phải ngừng nhúng tay vào đập dự kiến với mặt công ty của Thái Lan, CH Karnchang, để xây con đập này.

Họ đã không để phí thời gian và tiến độ của dự án này xe tiến qua lại tiếp tục trên những con đường mới xây và hàng nghìn người đã nắm đũa hai bên sông.

Nhưng căn nhà mới được dựng lên cho những người sống định cư tại đây.

Chính phủ Lào từ chối không cho phép BBC tiến vào Xayaburi để tự mình nhìn thấy những gì chúng tôi đã nhìn thấy ở những chỗ khác hai tháng Sáu từ chối với những báo viên môi trường, International Rivers - từ chối những dòng sông quốc tế.

Họ đã thuê mặt con thuyền để bí mật quay phim và chụp ảnh công việc xây dựng này.

"Ở địa điểm xây dựng, chúng tôi nhìn thấy hàng chục xe xây dựng, mặt bên của bê tông lớn được xây và dân làng khẳng định là dòng sông đã được mở rộng," ông Kirk Herbertson thuộc về của International Rivers nói.

"Những gì chúng tôi thấy đó là việc chuyển biến xây dựng đã hoàn tất và hoạt động xây dựng chính thức toàn diện đang bắt đầu được tiến hành."

'Thiệt hại'

Lào nói rằng công việc tiến độ địa điểm đó chỉ là sự khởi đầu trong những hợp đồng xây dựng được phê duyệt.

Họ nói tất cả những gì đã làm chỉ là làm đường xá, xây dựng trại cho công nhân và thực hiện khảo sát địa chất trên mặt phèn lòng sông.

"Công việc xây dựng đó không hề ảnh hưởng tới sông Mekong - vốn thực sự là nguồn sống" của Lào, Viraphong Viravong từ Bộ Năng lượng và Hạ tầng của nước này nói với BBC.

"Bộ tài nguyên nào rằng chính phủ Lào sẽ dừng sai trái hoặc cố tình làm hại tới dòng sông chỉ đơn giản là mặt đối mặt thực sự vô lý."

Xe xây dựng đổ cẩu thép tại Xayaburi, Lào

Chúng tôi đã ảnh hưởng bởi câu chuyện mà tờ tạp chí International Rivers chép lại địa điểm này cho ông Jeremy Carew-Reid, một chuyên gia về sông Mekong và vận động thay đổi.

"Mặt đối mặt rõ ràng là công ty này chỉ đang xây dựng trại cho toàn bộ phèn vành đai của đất," he said.

"Chỉ cần là đang có xây dựng nên tình khu vực dòng chảy chính cách b."

"Vụ là họ chuyển từ việc chỉ xây dựng đường ra vào sang xây dựng móng và phèn nên trên lòng sông để máy móc có thể làm việc."

Cách đây hai năm, ông Carew-Reid đã dẫn đầu một toán các nhà khoa học thực hiện một trong những nghiên cứu toàn diện nhất từng được tiến hành trên sông Mekong.

Bờn con đờp đã đờc xây đờng tởi nhờng đờn sông hờp ờ thờng nguờn sông Mekong nhờng cho tởi nay chờa có con đờp nào ờ phờn hờ nguờn có dòng chờ y chờ m hờn cờa con sông này.

Nay, mớ t phờn đờc cờ vũ bời dòng chờ y đờc đờu chờ nh đờu hờn do các con đờp cờa Trung Quờc, 12 đờ án thờ y đờn do tở nhờn đờu tở, trong đó có đờp Xayaburi, đã đờc đờ xuờ t.

Trong vòng 16 tháng thờ c hờn nghiờn cờu, toán các nhờ khoa hờ c cờa ông Carew-Reid đã cờ gờng đánh giá nhờng ờ nh hờng có thờ có cờa nhờng con đờp này.

Phát hờn chính tở Đánh giá môi trờng có tính chiờn lờc cờa Thờ y đờn trên sông Mekong đó là nhờng con đờp này có nhiờu khờ năng sờ gây ra "nhờng thiờ t hời nghiờm trờng không thờ đờ o ngờc tởi môi trờng", và hờ biờn hờ cho viờc trì hoãn các đờ án đó trong 10 năm

Bờn phức trờnh tiên đoán rờng đờp sờ gờp phờn làm tăng thêm tình trờng bờ t bình đờng đang ngày càng gia tăng giờa các nờc hờ nguờn lờu vờc sông Mekong vời các gia đờnh nghờo hờn đờc bờ sông sờ phời chờu nhờng ờ nh hờng tại hời trong khi chờ nhờng ngời giàu đờc hờng các lời ích.

Bờ t ờn

Sông Mekong và các nhách cờa nó tở o nên nguờn đánh bờ t cá sông lờn nhờ t thờ giời và bờn phức trờnh đờ báo rờng nhiờu giờng thờ y sờn sờng bờng di cờ nhờ loài cá heo Irrawaddy có thờ bờ đờ y tởi chờ tuyờ t chờng vì các con đờp này.

Tình trờng lờng cá đờ trờ sỏ t giờm và nhờng rào cờn đời vời dòng chờ y phù sa có hờu quờ tiêu cờc cho an ninh lờng thờ c cờa hàng triờu ngời sờng phờ thuờc vào sông Mekong, bờn phức trờnh viờ t.

Trên hồ t thì b n phúc trình nêu rõ ng có r t nhi u đi u không ch c ch n đang r t c n đ c nghiên c u thêm.

Trì hoãn là đi u chính ph Lào không h mu n.

Là m t n c nh , không có bi n và t t h u r t xa so v i các qu c gia láng giềngf đang phát tri n nhanh chóng, Lào có tham v ng xây tám con đ p do t nhân s h u c t ngang dòng sông Mekong và b ng cách xu t kh u đi n, Lào s tr thành "ngu n đi n c a Đông Nam Á".

Ng i ta cho rõ ng xây đ p Xayaburi s ph i m t 8 năm.

Nhu c u đi n c a chính Lào còn khá nh vì th ngu n tài chính cho xây đ p Xayaburi đ c b o đ m t m t i h a c a Thái Lan rõ ng h s mua 95% l ng đi n c a nhà máy th y đi n này.

"Chúng tôi th y ch có ba nhóm ng i đ c i t con đ p này," Montree Chantawong, m t nhà v n đ ng t t ch c b o v môi tr ng c a Thái Lan, Qu Ph c h i sinh thái (Foundation for Ecological Recovery), nói - "nh ng ng i xây đ ng đ p, chính ph thu ti n t đ p và ngân hàng cho vay ti n xây đ p."

Đã có các cu c bi u tình c a c ng đ ng dân c b nh h ng t i c Thái Lan và Campuchia và tu n t i m t đ n ki n chính ph Thái cáo bu c chính ph đã bí m t th a thu n mua đi n t Xayaburi s đ c đ trình ra tòa.

Vào khi tin đ n v v i c xây đ p Xayaburi ngày càng lan ra, quan h gi a Lào và các n c láng gi ng h ngu n đang t i t đi.

H i năm 1995 b n n c chia vùng h l u sông Mekong đã ký m t th a thu n h a s tham v n l n nhau v cách th c h s đ ng dòng sông nh th nào và h đã cùng nhau thành l p y Ban sông Mekong (MRC).

Hà đã để làm biến phức tạp Đông Nam Á năm 2010 và có nhiệm vụ không mong muốn là tìm cách cung cấp một diễn đàn cho các cuộc thảo luận và các dự án trong tương lai.

Ban thư ký của Ủy ban sông Mekong đặt tại thủ đô Vientiane của Lào nhưng cũng giống như BBC đã không được phép đi thăm và xác minh các tin về công việc xây dựng tại Xayaburi chỉ cách thủ đô 350km.

"Tôi muốn chỉ để xem các bên như," Hans Guttman, Giám đốc điều hành MRC, nói, "và rất khó có được một bức tranh toàn cảnh rõ ràng."

Ông nói thêm là "không có một định nghĩa nhất định" về cái gì thì được coi là bất đồng về việc xây dựng một con đập.

Cả Campuchia và Việt Nam nay đang để làm phức tạp riêng của mình và những ảnh hưởng có thể có vì xây đập trên sông Mekong.

Nếu việc xây dựng các đập tiếp tục ngấm vào ta cho rằng sẽ mất tám năm để hoàn thành đập Xayaburi. Mất khi rào cản đối với việc xây dựng con đập đầu tiên được vượt qua thì người ta cho rằng mất đi không tránh khỏi là những con đập khác sẽ nối gót.

Mất trong những dòng sông hoang dã nhất thế giới có thể sẽ chỉ còn vài năm cuối cùng hoang dã.